

בנק קואופרטיבי אין זו אגדה

מערכת הבנקאות הקיימת מספקת אשראי זול ומחיקת חובות לגדולים ואשראי יקר ומצמית לקטנים. לבנקאות הקואופרטיבית, שלקוחותיה הם בעליה ולכן היא אינה מצויה עמם בניגוד אינטרסים, יש תשובות טובות יותר

יובל אופק שני

ומפלה את החלשים. הלווים הגדולים - עסקים ובעלי הון - מקבלים תנאי אשראי נוחים בתעריפים, בזמינות, וכפי שמוכיחה תופעת ה"תספורות", גם במחיקת חובות. הלווים הקטנים - משקי הבית והעסקים הקטנים והבינוניים - מתקשים לקבל אשראי וכאשר הם מקבלים מדובר באשראי בריבית גבוהה ובתנאים נוקשים. מחיקת חוב? נסו ותינו.

הריכוזיות (אף שזכתה לתשומת לב מוגזמת), היא גורם וגם תוצאה ביחס למצוקת האשראי ממנה סובלים העסקים הקטנים. אם בעל חברת הסעות של 50 אוטובוסים משלם 3% על האשראי שלו ובעל חברת הסעות של 2 טרנזיטים משלם 7% על האשראי שלו תנחשו מי ישרוד ב"שוק החופשי"? עם הדוגמאות וההשלכות של אי השוויון בנגישות לאשראי אפשר להמשיך עוד ועוד. על פי דו"ח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת עומד מרווח הריבית (המרווח בין הריבית על פיקדון לריבית על הלוואה)

חזונו של הרצל הוא אבן בוחן מעניינת למציאות חיינו. הרצל מעלה בכתביו שני היבטים הנוגעים לבנקאות. לפי הראשון, אשראי הוא זכות יסוד בסיסית לחיים בחברה וכלי לקיום שוויון הזדמנויות. לפי השני, בנקאות היא תחום שבו מקומה של היזמות, היצירתיות והחדשנות קטן מאוד, ומכיוון שכך, אין הוא רואה סיבה לתגמל את העוסקים בתחום זה ברווחים ושכר גבוהים. מסקנתו מתוך שני היבטים אלה, כפי שהוא מבטא אותה באלטנוילנד, ב"מדינת היהודים" ובקטעים נוספים היא שתחום האשראי צריך להיות מוסדר על ידי החברה ולא נתון לכוחות השוק.

ישראל 2013 היא מקום בו האשראי הבנקאי נתון לפיקוח לא מבוטל, אך לא כזה שמבטיח את זמינות ואיכות האשראי עבור כלל האזרחים אלא כזה שמטרתו להבטיח את יציבות המערכת הבנקאית. "זמינות האשראי" נתונה ברובה המוחלט לחסדיו של השוק, שכמו בתחומים אחרים, מתגמל את החזקים

הלווים
הקטנים -
משקי הבית
והעסקים
הקטנים
והבינוניים -
מתקשים לקבל
אשראי וכאשר
הם מקבלים
מדובר באשראי
בריבית גבוהה
ובתנאים
נוקשים.
מחיקת חוב?
נסו ותינו

צילום: רן ניבהרשטיין

יובל אופק שני הוא מנכ"ל האגודה השיתופית "אופק". הוא מבקש לציין ששם האגודה נקבע עוד בטרם הצטרפותו ליוזמה /// אתר הבנק הקואופרטיבי: www.ofek.coop /// yuval@ofek.coop

המפקח על הביטוח החיסכון ושוק ההון, אורי אופיר מקיבוץ זיקים, פעיל אגף המשימות של התנועה הקיבוצית, אירה פרידמן, לשעבר מנכ"לית בית ההשקעות תמיר פישמן, תום דרומי-חכים מקיבוץ פלך, לשעבר רכז מטה איגוד מטפלות המשפחתונים ב"כוח לעובדים" ועו"ד צפי הדרי-ריכטר, שותפה בקרן מנוף KCPS ולשעבר יועצת משפטית בכירה בחטיבה העסקית בהנהלה הראשית של בנק הפועלים.

למה שזה יצליח? מספר גורמים שחברו יחד בתקופה האחרונה גורמים לנו להאמין שהיום יש סיכוי גדול מאי פעם להצלחה. המפקח על הבנקים, שבעבר הסתייג מגופי בנקאות נוספים, מעוניין היום בהקמה של גופי בנקאות קואופרטיבית ואף ציין זאת בהמלצות הצוות לבחינת התחרותיות במערכת הבנקאית. המחאה החברתית בעבר הלא רחוק והתספורות ומחיקת החובות של בעלי ההון בתקופה האחרונה הביאו את שאט הנפש של הציבור מהמערכת הבנקאית לשיאים חדשים. המשבר הפיננסי ועמידתם האיתנה של הבנקים הקואופרטיביים במהלכו הגבירו מאוד את ההערכה והמודעות למודל הקואופרטיבי. ברמה המקומית התגייסו לסייע ליוזמה חברים מהשורה הראשונה בתחום הבנקאות בארץ, ביניהם יואב להמן ומאיר חת, לשעבר מפקחים על הבנקים, פרופ' רות פלאטו שנער, ראש המרכז לדיני בנקאות במכללה האקדמית נתניה וחברים נוספים. אבל המבחן האמיתי יהיה בנכונות של הציבור להתגייס ליוזמה ו"לקחת בידיו את האחריות על גורלו". אם מספיק אנשים יגידו שהם לא מחכים לאחרים שיקימו להם בנק ויצטרפו ליוזמה, היא תצליח. ///

לקריאה נוספת:

"תיאור וניתוח פערים ומרווחים של הריבית הבנקאית בישראל ובמדינות המפותחות", אילנית בר, עמי צדיק, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 25 במארס, 2012

צילום: EnergyActionCoalition

בשווי 7 טריליון אירו. באיגודי אשכנזי (סוג אחר של בנק קואופרטיבי) חברים כמעט 200 מיליון איש ברחבי העולם והם מנהלים נכסים בשווי כ-1.5 טריליון אירו. נתונים אלה אודות כישלון המערכת הבנקאית בישראל לתת מענה לצרכי החברה הישראלית מצד אחד, והמענה שהבנקאות הקואופרטיבית יכולה לתת לצרכי החברה מהצד השני, הביאו מספר לא מבוטל של קבוצות ויחידים לפעול לקידום הרעיון. מרביתם החלו לפעול בעקבות המחאה החברתית של קיץ 2011 וחלק מהם חבר יחד ביוני 2012 להקמת "אופק" - אגודה שיתופית לניהול הון בע"מ."

בעוד בנקים מסחריים מחויבים למקסם את רווחיהם על חשבון לקוחותיהם ולטובת בעלי המניות שלהם, בנקים קואופרטיביים מחויבים למקסם את רווחת חבריהם

"אופק" חברו יחד פעילים חברתיים צעירים לחברים בעלי ניסיון מתחומי הפיננסים והבנקאות במטרה להקים בישראל בנק קואופרטיבי שישירת את משקי הבית והעסקים הקטנים והבינוניים תחת עקרונות הבנקאות הקואופרטיבית של דמוקרטיה וזהות אינטרסים.

מה התכנית? ראשית על כמה אלפי אנשים לרכוש כל אחד מניה בבנק תמורת 3,000 ש"ח. 1000 ש"ח ישמשו להקמת הבנק: גיוס החברים, בניית התכנית העסקית, מערכות המחשוב, כוח האדם ומענה על כל דרישות הרגולציה. 2000 ש"ח יופקדו בחשבון נאמנות וישמשו להון העצמי הראשוני של הבנק לאחר קבלת האישור להפעלתו מהפיקוח על הבנקים. מהלך הקמת הבנק יכלול גיבוש קוד אתי מחמיר, מדיניות שכר ומדיניות אשכנזי וכן פיתוח מודל ישראלי להתנהלות דמוקרטית לבנק הקואופרטיבי.

מי השותפים? חברי ועד ההנהלה של האגודה הם דורון שורר, לשעבר

של משקי הבית והעסקים הקטנים על פי שניים מזה של המגזר העסקי והמסחרי. פתרון אפשרי לחלק מבעיות המערכת הבנקאית הישראלית הוא הקמתו של בנק קואופרטיבי. בנק קואופרטיבי הוא בנק ששייך לחבריו שהם הלקוחות וגם הבעלים והם אלו שמתווים את דרכו של הבנק בצורה דמוקרטית. מבנה זה הוא אבן היסוד ליתרוננו הגדול על פני בנקים מסחריים - זהות האינטרסים בין הבנק ובין הלקוח. בעוד בנקים מסחריים מחויבים למקסם את רווחיהם על חשבון לקוחותיהם ולטובת בעלי המניות שלהם, בנקים קואופרטיביים מחויבים למקסם את רווחת חבריהם. זאת הם עושים על ידי מתן הלוואות ופיקדונות בתנאים נוחים יותר, באמצעות עמלות קטנות יותר והכי חשוב, על ידי סיוע בבחירת מסלולי החיסכון והאשראי באופן שמיטיב עם החבר.

ברחבי העולם לובשים הבנקים הקואופרטיביים מבנים שונים ושמות שונים, אך עקרונות אלה של התנהלות דמוקרטית וזהות אינטרסים בין הגוף הבנקאי ובין חבריו נשמרים בכלם. כיום חברים בבנקים קואופרטיביים באירופה מעל 56 מיליון איש והם מנהלים נכסים